

KOMMUNISMEN OG DEN KRISTNE KIRKES MISJON

av

EINAR AMDAHL

I løpet av 40 år er det blitt klart at kristendommen står foran en åndskamp som tegner til å bli mer voldsom og avgjørende enn noen åndskamp kristendommen har hatt hittil. Situasjonen er helt annerledes i dag enn omkring år 1900. Dengang så det på alle livsområder ut til at kristendommen ville vinne alltid større seier overalt i verden. Rent umiddelbart knyttet man denne forhåpning sammen med overbevisningen om at Vestens kultur ville trenge igjennom med uimotståelig makt over alt. Visstnok møtte kristendommen en ganske mektig motstander i konservatismen blant de ikke-kristne folkeslag, men man syntes å merke tegn til at denne ganske langsomt var i vikende posisjon. Rent umiddelbart var både kristne og ikke-kristne i Europa og Amerika viss på at denne utvikling ville fortsette alltid raskere.

I dag står vi i en helt annen situasjon. I løpet av knapt 40 år har den hvite manns politiske og økonomiske stilling i verden undergått en vesentlig forandring. Verdensherredømmet, som den hvite mann omkring 1900 syntes å besitte uten motsigelse, holder i dag på å gli over til folkene i Asia. Nasjonalismen har i løpet av vel en mannsalder vokst fram til å bli den bestemte faktor for folkene i Asia og Afrika. Dels antar den preg av en ny religion, dels søker den livskraft i de gamle religioner. Den sterkt varierende form nasjonalismen har i Afrika og Asia har et felles mål, uttalt av en inder for noen år siden i et intervju med en amerikansk journalist: «Vi vil være oss selv, rett og slett oss selv.»

Meget bemerkelsesverdig er også den åndelige fornyelse som har funnet sted i islam, buddhismen og hinduismen. Fra å være

svake og vikende på alle fronter overfor kristendommen og den religiøse ideologi i Europa og Amerika, har de ikke bare forskanset seg, men har gått inn i en åndelig fornyelse og tar målbevisst opp arbeidet for å vinne tilhengere over alt i verden — også i Europa og Amerika. Det avgjørende møte mellom kristendommen og de andre religioner ligger ikke bak oss, men foran oss.

Ikke minst oppmerksomhet bør den kristne kirke og dens misjon vise kommunismen. Så lenge den hadde herredømmet over det russiske rike og noen satelitt-stater i Europa, kunne man enda slå seg til ro med at den ikke ville nå videre. Men kommunismen har lagt for dagen en verdenserobrende kraft. Den har vunnet herredømmet over China, og det ser ut til å bli av lang varighet. Minst like betydningsfull er den propaganda kommunismen driver over alt i verden. Den foregår i det skjulte. Derfor legger alle for lite merke til det som skjer. Men den lille kommunistiske minoritet betyr meget.

Kommunismens åndelige kraft ligger først og fremst i to av dens grunnsetninger: 1) Den gir en totalitær forklaring på alle ting. 2) Den lover menneskene en gang i framtiden et paradisi på jorden. Kommunismen er med andre ord en virkelig religion.

Det er av stor betydning for den kristne kirke og dens misjonsvirksomhet å lære å kjenne kommunismens grunnsetninger og praksis. Først når man kjenner en motstander, både dens sterke sider og dens svake sider, er man rustet til kampen.

1.

Historisk går kommunismen tilbake til en filosofisk retning i Grekenland. Verdenshistorisk betydning fikk den først gjennom marxismen, som fremsto omkring midten av forrige århundre. I dag kan vi regne med fem forskjellige retninger innenfor kommunismen: marxismen, leninismen, stalinismen, maoismen og titoismen. Så forskjellige disse retninger hver for seg kan være, har de et felles grunnsyn som er avgjørende: Alt som eksisterer, er materie i bevegelse. Det finnes intet som ikke er

materie. Det eksisterer ikke noen gud eller åndsvesener. Menneskets ånd er ikke en selvstendig del av mennesket. Også den er materie. Materie og bevegelse hører uløselig sammen. Det er ikke materie uten bevegelse, det er ikke bevegelse uten materie. Alt er materielle prosesser. Disse består i endringer i atomenes indre forhold. Vi merker også at denne lære finnes hos de greske filosofer Demokritos og Epiktetos. Disse nektet at menneskesjelen er udødelig. Det samme gjør marxismen. Vi skal også merke oss at marxismens lære om endringer i atomenes innbyrdes forhold synes å få støtte av den nyeste atomlære.

Kommunismen lærer at mennesket er et produkt av materielle prosesser. Menneskeslektens historie må ikke forstås som en åndskamp, hvor det er brytninger mellom idealene. Idealer er intet annet enn materielle prosesser. Menneskets historie er en sådan prosess. Historien er rett og slett en brytning mellom samfunnsklasser. Denne brytning er bestemt av rent materielle faktorer. Produksjon av levnetsmidler har vært alt for mennesket. Produksjonen har ført til ujevn fordeling av økonomien. Noen mennesker blir rike, andre blir fattige. De rike blir det gjennom de fattiges arbeid. Ganske visst finnes det idéer og idealer av politisk, juridisk, filosofisk, etisk og religiøs art, men disse idealer virker inn på det økonomiske forhold og er med å forvandle dem. Derfor er økonomien det viktigste moment i menneskesamfunnet, for samfunnets utvikling eller forfall.

Fra kommunistisk hold har det vært forsøk på å forstå urkristendommen som et rent økonomisk og sosialt fenomen. Underklassen forsøkte å heve seg økonomisk og sosialt. Til forsvar for denne lære har man pekt på enkelte uttalelser i Det nye testamente, særlig Jesu ord: «Salige er I fattige, for Guds rike er eders» (Luk. 6, 20), og at den første kristne menighet i Jerusalem hadde alle ting felles (Ap.gj. 2, 44 og 4, 34). Videre har kommunismen hevdet at reformasjonen ved Luther og Calvin var en sosial-økonomisk revolt som oppløste det middelalderske samfunn. Men denne argumentasjon har vært av rent forbigående art. Det nye testamentes så vel som reformatorenes budskap viser noe ganske annet.

Kommunismens grunnlegger, Karl Marx, hevdet at hans dialektiske materialisme var ren vitenskap. Menneskets historie ned gjennom tidene var etter hans mening beviset. Hans lære om den historiske utvikling er: Opprinnelig var det bare et klasseløst samfunn. Alle mennesker var felles om de materielle verdier og sto derfor likt i økonomisk henseende. Det neste skritt var innførelse av slaveriet. Økonomisk svake mennesker ble de bedrestiltes eiendom. Dermed oppsto det økonomisk ulikhet, utbytting og økonomiske klasser. Den tredje etappe var opprettelsen av feudalstater i Europa i middelalderen. Det oppsto et samfunn med få feudalherrer og et stort antall undergitte mennesker, som i praktisk henseende var feudalherrerens livegne. Disse mennesker var selv økonomisk svake. Med sitt arbeid bidro de til å gjøre feudalherrer økonomisk sterk. Den fjerde etappe oppsto da industrien tok til å utvikle seg. Da begynte på 1700-tallet det kapitalistiske samfunn. Det utviklet seg særlig i det 19. århundre. I dette samfunn lever de rike mennesker på de økonomisk svake arbeideres innsats og produksjon. Gjennom menneskets arbeid med de materielle verdier oppsto et produksjonsoverskudd.

Den dialektiske materialisme er grunnleggende for kommunismen. Det er de materielle verdier som er ikke bare av betydning, men er alt for mennesket. Gjennom menneskenes arbeid med de materielle verdier oppstår et overskudd i produksjonen. Dette overskuddet kommer ikke arbeiderne til gode, men et lite mindretall som med makt tilegner seg det. Først var det slaveeierne, senere feudalherrerne og i dag er det kapitalistene. Kroppsarbeideren lever i økonomisk nød. Denne må øke jo mer industrisamfunnet tiltar, fordi kapitalistene tilegner seg overskuddet uten å gi arbeiderne noen del i dette.

Karl Marx lærte videre at etter hvert som industrien vokser, vil kroppsarbeiderne — proletarene — bli flere og flere. Til slutt blir de så mange at de tar makten i det kapitalistiske samfunn. Makten skal de bruke til å gjennomføre det klasseløse samfunn. Dette består av mennesker som i fellesskap eier de materielle verdier og utnytter dem til beste for hele det klasseløse system.

Når dette er gjennomført, finnes det ikke lenger samfunnsklasser med forskjellige økonomiske interesser. Da eksisterer bare én klasse mennesker med samme økonomi. Dette betyr at staten og statsmakten svinner bort av seg selv. Man når fram til det ideelle menneskesamfunn med økonomisk velstand for alle og uten økonomisk forskjell.

Denne lære om klassesamfunn med utbytting av kroppsarbeiderne og veien framover mot det klasseløse samfunn, hvor privateiendom er avskaffet — samfunnet eier alt — er grunnleggende for alle kommunistiske retninger. Det klasseløse samfunn uten privat eiendom er det store ideelle mål kommunismen streber mot. Den er helt forvisset om at læren om den dialektiske materialisme er den absolutte sannhet. Den er vitenskap, ikke religion, hevdes det. Det vil ta tid å nå fram til dette mål. Det har framfor alt Lenin, Stalin og kommunismens ledere i Russland forkynt. Men likesom Karl Marx er de forvisset om at de forkynner sannheten og streber etter å virkeliggjøre den.

Læren om den dialektiske materialisme legger den forståelse nær at så er menneskelivet og den historiske utvikling helt bestemt av en ubrytelig årsakssammenheng: mennesket kan ikke gjøre noe for å hitføre forandring. Kommunismen lærer imidlertid noe annet. De veldige krefter som er ett med materien, åpner store muligheter for mennesket til å gripe inn og føre utviklingen i feilaktig retning. Dette ligger forresten i selve årsakssammenhengen således som kommunismen forstår den. Denne årsakssammenheng er ikke en ubrytelig lov som alltid produserer det rette. Meget mer frembringer den avvikelser, først i én retning, og når så denne blir altfor feilaktig, fremtvinger årsakssammenhengen det motsatte. Og disse går så igjen sammen om å frembringe noe bedre. De mennesker som forstår denne prosess, er i stand til å gripe inn overfor den feilaktige utvikling, stanse den og føre den over i en ny retning. Derfor har den kommunistiske ledelse alltid muligheter for å hindre en altfor ensidig og feilaktig utvikling, men kan på den andre siden ikke på forhånd erkjenne og bestemmende lede utviklingen således at den alltid blir korrekt.

Kommunismens hensynsløshet overfor enkeltpersoner som ikke kan akseptere kommunismens grunnsetninger, er utvilsomt i dag den siden som vekker mest forferdelse i de demokratiske land. I marxismen var der et moment som kunne dannet grunnlag for forståelse av individets nød, og aktiv hjelp. Det var læren om de eiendomsløses (proletarenes) økonomiske nød. Når dette syn ikke har vunnet fram, har det flere årsaker:

1) Det altbestemmende for kommunismens praksis (også marxismen) var og er læren om den dialektiske materialisme. Dermed blir mennesket et ledd i en materiell-økonomisk prosess. Individet får liten plass, samfunnet den dominerende.

2) Denne tendens ble sterkt utviklet og grunnfestet gjennom Lenins lære om at det kommunistiske parti hadde plikt og rett til å overta statsmakten så sant det var mulig å gjennomføre den dialektiske materialisme med vold og makt. Denne ordningen skulle ganske visst bli et overgangsstadium på vei til det klasseløse samfunn, som Karl Marx så som kommunismens endelige resultat. Leninismen betyr at individet vesentlig forsvinner og har betydning bare for så vidt det er pro-kommunistisk eller anti-kommunistisk.

3) Lenin lærte ytterligere at det kommunistiske parti alltid ville være et mindretall og bestå bare av de personer som til bunn har forstått læren om den dialektiske materialisme. Til stadighet kommer det inn i partiet personer som er kommunister, men ikke har forstått den dialektiske materialisme. Disse personer er skadelige og må renskes ut av partiet.

4) Ved siden av de under 2 og 3 nevnte momenter, har utvilsomt maktbegjæret hos de ledende personer i de kommunistiske stater vært en mektig faktor til vold og utryddelse av mennesker. Maktbegjæret behøver aldeles ikke å være bevisst, men det er der og går utmerket sammen med leninismens lære om den dialektiske materialisme og det kommunistiske parti.

2.

Den kristne kirke har gjennomgående ikke maktet å forstå kommunismen og vurdere riktig den veldige kraft den besitter.

Enda mindre har den forstått å vurdere det riktige i kommunismen og hva kommunismen i seg selv betyr som anklager og dommer over den kristne kirke. Ensidig har den kristne tenkning festet oppmerksomheten ved kommunismens fornektelse av den enkelte menneskeperson og dens likegyldighet overfor enkelt-individets nød. Kommunismens brutalitet og hensynsløshet overfor annerledes tenkende mennesker, framfor alt overfor religiøse mennesker, har altfor ensidig vært blikkfanger for den kristne kirkes oppmerksomhet og vurdering. I altfor høy grad har den kristne kirke latt seg fange inn av den vurdering at kommunismen, som er en slik tyrannisk, brutal herskermakt, umulig kan holde seg, den må nokså snart gå til grunne nettopp fordi den er så brutal overfor mennesker med et annet syn og på grunn av sin grusomme hensynsløshet overfor mennesker i et antall av millioner.

Kommunismens historie i de siste 40 år er et bevis for kommunismens muligheter til å erobre og beholde makten over et folk. Russland er beviset. Men også China begynner å bli det. Da kommunismen for 8—10 år siden gikk veldig fram i China og erobret makten, var det flere mennesker med førstehåndskjennskap til det kinesiske folk som mente at kommunismens herredømme over China ville bli av kort varighet. Kommunismen var altfor meget et produkt av Europas sosiale forhold, filosofiske tenkning og praktiske samfunnsliv. Det veldige China ville behandle kommunismen på samme måte som det har behandlet erobrere og erobringer i tidligere tid. Den ville være som en stor sjø som tok imot mange slags tilløp, men forvandlet alt til sitt eget.

I dag blir det mer og mer klart at kommunismen har satt seg ganske fast i China. Den har tilpasset seg til de økonomiske og sosiale forhold i landet og satt veldige krefter inn på å omforme dets økonomi, samfunnsordning og livssyn ut fra kommunistiske grunnsetninger.

Den kristne kirke og dens misjon bør søke å trenge inn i kommunismen for å forstå hvor dens dynamiske livsmulighet finnes. Dette er likefrem en nødvendighet for den kristne kirkes misjon

og misjonærene. Særlig aktuelt er dette for de misjonærer som arbeider i områder hvor kommunistisk propaganda forekommer. Det er i dag tilfelle i Asia og i betydelige deler av Afrika.

I sin kamp for å vinne makten har kommunismen mektige forbundsfeller innenfor ethvert samfunn. En av de mest betydningsfulle er den økonomiske nød som blir mer og mer merkbar på grunn av den enorme vekst i befolkningen. Denne øker i et stadig stigende tempo og gjør spørsmålet om levestandard og levestandard til et stadig mer brennende spørsmål. Midt i denne nød kommer kommunismens forkynnelse som en løsning på problemene der synes lettfattelig, ja, likefrem innlysende. Der er en liten gruppe mennesker som lever i luksus, mens det store flertall i samfunnet lever i underernæring og økonomisk nød. Ganske visst er den sterkt religiøse innstilling til livet i sin helhet og ikke minst til naturen blant folkene i Asia og Afrika blitt en hindring for kommunismens ideologi. Men når det leilighetsvis har vært hevdet at kommunismen har ingen muligheter f. eks. i India eller i Afrika, så er dette en overvurdering av kraften i de gamle religioner og en tilsvarende undervurdering av kommunismens muligheter.

Dernest må vi forstå den veldige, erobrende kraft det kommunistiske budskap eier i sin forkynnelse av at alle mennesker har de samme rettigheter og er likestilt overfor de materielle verdier. Ganske visst forkynner kommunismen ikke at alle mennesker skal ha nøyaktig samme økonomiske standard. Et slagord er: Enhver får sitt behov. Men behovet avgjøres av det kommunistiske samfunn, dvs. de ledende kommunister. Som idé har kommunismens lære om samfunnsfellesskapet overfor de materielle verdier sin betagende kraft. Et avgjørende bevis er den kjensgjerning at det til i dag er ytterst få som er blitt skuffet over kommunismen og vender seg fra den. Det er ingen ideologi, ingen religion i verden som kan oppvise så få skuffede forhenværende tilhengere som kommunismen.

En mektig forbundsfelle har kommunismen i den alminnelige mangel på religion som forekommer i Europa og Amerika. Dette vil bli tilfelle i Afrika og Asia etter hvert som menneskene blir

påvirket av Vestens ideologi og lever i industrisamfunn hvor de økonomiske forhold i Europa og Amerika er blitt dominerende. Den gamle religion og de gamle livsidealer har man nødvendigvis måttet oppgi. I det tomrom som dermed oppstår i menneskesinnet, har så kommunismen sin store sjanse til å vinne innpass og fange menneskene med sin fanatiske idealisme.

Nettopp fanatisme er et dominerende trekk ved kommunismen. Dette trekk, sammen med overbevisningen om at det materielle er alt som eksisterer, alt hva menneskene har å leve for, gjør kommunismen til en totalitær religion.

Vi har lett for å se kommunismens barbariske hensynsløshet overfor annerledes tenkende mennesker. Men likeså vanskelig har vi for å se at kommunismen har sin betagende makt nettopp i den skrekk den har for samfunnets nød. Den er helt ufølsom for individets nød, kan derfor putte det i arbeidsleir, fengsler, pine det hensynsløst og ufølsomt fordi det er en motstander av menneskesamfunnets vei til lykkelig framtid. Men den skrekk kommunismen har for det økonomisk lidende samfunn (de eiendomsløse, proletarene) eier en helt betagende makt.

Av stor betydning er også i Europa og Amerika at det moderne, mekaniserte industrisamfunn har virket drepende på samfunnsfølelsen. Enkeltindividet kjenner seg ensomt og fortapt i en avgjort materialistisk verden. Demokratiet har ingenting å by til erstatning for det tapte samfunn. Nettopp her kommer kommunismen med sin intense samfunnslære.

Stor erobringsevne har kommunismen ved sin totale mangel på syndserkjennelse, NB i kristelig forstand. Kommunismen har en spesiell syndserkjennelse. Den består i kapitalistenes utnyttelse av de eiendomsløse. Det er en dødssynd. De mennesker som er antikommunister, er som kreftknuter i menneskelegemet. De kan ikke forandres, de må fjernes. Kommunismen kjenner bare en eneste synd, det er å være antikommunistisk, ikke å kunne akseptere det kommunistiske samfunn.

Kommunismen forkynner framtidig lykke for menneskeslekten. Når all kapitalisme er fjernet og samfunnet eier alt og fordele de materielle verdier i samsvar med det behov den enkelte

menneskegruppe har, er lykkens tid opprunnet. Denne lære imøtekommer et fundamentalt behov i menneskesinnet og menneskesamfunnet. Den er en parallell til den kristne eskatologi (forventningen om de troendes utfrielse av synd og nød). Denne side av kommunismen eier en veldig betagende makt over sinene. Ikke minst her har vi forklaringen på at idealistiske personer i Vesten går fanatisk inn for kommunismen.

3.

Selv om kommunismens anklager mot den kristne kirke i mange henseende er helt uberettiget eller sterkt overdrevet, bør kirken innse at anklagene delvis har godt grunnlag.

De materielle verdier er i den kristne kirke ofte blitt ringeaktet, til dels i den grad at man har betraktet beskjeftigelsen med disse verdier som synd. Eller kirken har uten videre akseptert menneskesamfunnets forhold til de materielle verdier. Kommunismen bør bringe kirken til å se og forkynne helt klart at de materielle verdier ikke er syndige i seg selv, de er Guds skaperverk stilt til disposisjon for mennesket for livets opphold på jorden. Guds bud og kall til det skapte menneske: «Gjør eder jorden underdanig», er ikke annullert ved menneskets fall, men har gyldighet den dag i dag. Mennesket er selv et åndslegemlig vesen, en vidunderlig enhet av ånd og materie. Disse to — ånden og materien i mennesket — kan ikke skilles ad. Derfor skal den kristne kirke ganske annerledes klart og avgjort enn hittil høre Guds budskap om de materielle verdier, forkynne dette budskap klart og rent og kalle mennesket til å leve etter det. Kirken rammes meget hardt av kommunismens anklage for at kirken har ganske enkelt akseptert menneskenes forhold til de materielle verdier. Anklagen rammer også kirkens forhold til slaveriet og enda mer kirkens forhold til den moderne kapitalisme. Når det gjelder slaveriet, kan man ganske visst peke på at det apostoliske budskap i Det nye testamente ikke klart forkaster slaveriet, men kirken har ikke klart forkynt konsekvensen av at for Gud er alle mennesker like, de er skapt i Guds bilde, de ble opprørere mot Gud, og Jesus Kristus er den frelser Gud har

sendt til hele menneskeslekten. Ganske visst burde kirken ikke gå til ytre kamp mot slaveriet, men klar forkynnelse av det kristne budskap ville ganske annerledes avgjort og klart enn tilfelle er i kirkens historie ha gitt mennesket erkjennelse av at menneskeslaveri er forbrytelse mot medmennesker og dermed forbrytelse mot skaperen. Men så skal det heller ikke glemmes at det er det kristne budskap som har vært den sterke makt som førte til kamp mot slaveriet og avskaffet dette, ganske visst først 1800 år etter Kristi liv på jorden.

Enda vektigere er anklagen mot kirken for dens akseptering av kapitalismen. Det er tvilsomt om det er riktig å forstå uttalelsen i Apostlenes gjerninger derhen at menigheten i Jerusalem for sine medlemmers vedkommende avskaffet privat eiendom. Men det er et bemerkelsesverdig forhold at de hadde alt felles. Og bemerkelsesverdig er det at tre store lærere i oldkirken gikk avgjort inn for eiendomsfelleskap. Men deres røst ble ikke påaktet hverken den gang eller senere. Det kapitalistiske syn har i dag et ubetinget herredømme over menneskene både utenfor kirken og i kirken. Det er kommet så langt at privat eiendom er forkynt som det eneste kristelig riktige, og at den dyktige med rett oppebærer all den profitt han kan vinne.

Motsatt det private eiendomssyn står Guds ord, som klart uttaler at de materielle verdier er Guds skaperverk til den hele menneskeslekt, stilt til disposisjon for menneskesamfunnet. Dette betyr avgjort forkastelse av privat eiendom og stort utbytte med overflod for noen få, mens det store flertall lever i økonomisk knappe kår og et betydelig mindretall i nød. Ser vi på menneskeverdenen i dag som den enhet den er i Guds øye, er forholdet at meget over halvparten av jordens befolkning er underernært eller lever i meget trange kår, mens en minoritet har tilstrekkelig og en meget liten minoritet har overflod. Her må det kristne budskap lyde klart. Ganske visst behøver det ikke å akseptere kommuismens lære om at privat eiendom bør avskaffes, men det må forkynnes klart at mange har private rettigheter til store jordiske verdier samtidig med at det overveldende flertall av menneskeslekten er i økonomisk nød. Det

kristne budskap går ikke inn hverken for den kommunistiske lære om de materielle verdier eller for privat eiendom. Den forkynner menneskesamfunnets fellesskap også når det gjelder de materielle verdier. Den praktiske ordning i dette fellesskap skal samfunnet søke å finne på denne basis.

Det kristne budskap må videre med kraft peke på den samfunnsødeleggende virkning menneskene lever under i den industrielle verden. Hvert menneske blir stadig mer et upersonlig ledd i produksjonen. Det personlige samfunn mennesket er skapt for, uthules og svekkes. Menneskets medfødte behov for personlig kontakt, personlig samliv, personlig fellesskap i alle sider av menneskelivet blir ikke imøtekommet. Det blir et hulrom, et tomrom i menneskesinnet. Dette tomrom synes kommunismens budskap å fylle ut. Ikke minst av den grunn virker dette budskap så fantastisk lokkende på sinnene. Her har vi den viktigste forklaring på at idealistisk innstilte mennesker i de demokratiske samfunn tror på kommunismens budskap og ikke lar seg påvirke av dens redselshandlinger overfor annerledes tenkende.

Meget viktig er den kristne forkynnelse av et samfunnsfellesskap mellom menneskene hvor all forskjell med hensyn til rase, historie og kulturnivå ikke kommer i betraktning. Nettopp på dette område har den kommunistiske propaganda, iallfall i sin første fase, hatt et stort fortrinn framfor den kristne kirke.

Kommunistene har både bevisst og i samsvar med kommunismens grunnsetninger ikke gjort forskjell på menneskene i møter med deltakere fra forskjellige nasjoner og raser. Representanter for de fargede folk ble behandlet på like fot med de hvite deltakere. I kristne møter derimot ble det ofte gjort stor forskjell, ja, på flere steder i Sør-Afrika kunne hvite og sorte ikke være i samme kirke. Av god grunn spør de sorte: Hvem er våre venner, de kristne eller kommunistene? Svaret synes selvsagt. Vi vet at her går en stor kløft innenfor de kristne samfunn verden over. En gruppe går både prinsipielt og praktisk inn for likhet og fellesskap. Men en ganske betydelig gruppe forkaster dette standpunkt både prinsipielt og praktisk. Her har den kristne kirke for tiden et handicap i forhold til kommunismen.

Kommunismen — især i Østen — retter med voldsomhet anklagen mot kirken at den er imperialistisk, dvs. den vil erobre verden og herske over menneskene på samme måte som den hvite manns kolonialpolitikk har forsøkt. Den form og det grunnlag kommunismen gir for sin anklage kan den kristne kirke avvise som grunnløs. Men noe annerledes stiller forholdet seg når ledende representanter for folkene i Asia og til dels også i Afrika anklager misjonen og misjonærene fra Europa og Amerika for å ha opptrådt imperialistisk.

Om denne anklage er først å si at den rammer ikke alle misjonene og alle misjonærene. En fordomsfri undersøkelse av misjonærenes syn og opptreden viser at det har rådd og fremdeles rår en merkbar forskjell. Det kan ikke nektes at det innenfor den kristne kirkes misjon har både praktisk og prinsipielt vært hevdet et syn på forholdet mellom misjon og misjonærer på den ene siden og kirken og dens prester på den andre siden, som har vært utslag av den hvite manns følelse av overlegenhet overfor andre raser, og at misjonen og misjonærene selvfølgelig måtte ha ledelsen over kirken, både åndelig og praktisk. Her har misjonene på enkelte steder opplevd en kraftig reaksjon fra kirkens side. Kirker i Østen har reist krav om at misjonærene skal underordnes kirkens ledelse, og at misjonens pengemidler til arbeid på vedkommende felt skal stilles til disposisjon for kirken. Denne reaksjon har vært stimulert av nasjonalismen og følgelig gått til ytterlighet. Men en fordomsfri vurdering må erkjenne at anklagen mot misjon og misjonærer har noe grunnlag. Så vel nasjonalismen som kommunismen gir misjonen en korreks.

4.

Mellom kommunismen og kristendommen må det være kamp uten kompromiss. Grunnsetningene er så vidt forskjellige at forståelse og samarbeid er umulig, så sant den kristne kirke vil holde fast ved Guds budskap, sin egenart og det kall fra Gud kirken har i menneskeslekten.

Den kristne kirke kan umulig akseptere kommunismens

grunnsetning at alt som eksisterer, er materie og intet annet. Erkjennelse av mennesket som en forening av ånd og materie ifølge Guds budskap er ikke det samme som kommunismens fundamentale læresetning at alt er materie i bevegelse. Den kristne kirke må klart og uavkortet forkynne at der er en Gud, åpenbart i Jesus Kristus. Jesus Kristus er i dag frelser og guddommelig herre over hele menneskeslekten. For å si det kort: Den kristne kirke må forkynne sitt budskap i fullt samsvar med det profetisk-apostoliske vitnesbyrd i Den hellige skrift. Dette budskap må forkynnes muntlig og skriftlig, så vel som i de enkelte kristnes liv og den kristne kirkes praktiske opptreden i samfunnet.

Kommunismen betyr en meget skarp utfordring til den kristne kirke om å besinne seg mer inntrengende og klart på Guds ord og Guds frelse i Jesus Kristus.

Når den kristne kirke mer klart og avgjort enn hittil forkynner og i praksis gjennomfører at de materielle verdier er av grunnleggende betydning for mennesket, må det like så klart forkynnes at disse verdier er Guds skaperverk som fortsetter uavbrutt, og at mennesket følgelig møter Gud i de materielle verdier og bør utnytte disse i takknemlighet mot Gud. Her substituerer kommunismen Gud med de materielle verdier.

Det neste punkt hvor det er en uoppgivelig motsetning mellom kirkens budskap og kommunismen, gjelder spørsmålet om grunnsetningene for menneskelivet. Som en konsekvens av læren om den dialektiske materialisme hevder kommunismen at det gis bare en eneste norm for menneskets handlinger (samfunnet og individet): alt som fremmer menneskets økonomiske stilling i verden. Derfor er alt tillatt som fremmer denne, og alt som hindrer og skader, er forbrytelse, utilgivelig, og må straffes. Kommunismen kjenner med andre ord ikke moralske grunnsetninger utover de økonomiske verdier og utnyttelsen av disse. Derfor kan kommunismens ledelse den ene stund gi høytidelige forsikringer og senere uten videre bryte dem. Derfor kan kommunismens ledelse hevde at den er den eneste virkelige fredselkende retning i verden, alt som ikke er kommunistisk, er

krigersk. Her hevder kommunismen bare hva som er konsekvensen av den dialektiske materialisme.

Man kan ganske visst finne i Karl Marx' lære en tilsynelatende omsorg for det enkelte menneske, men dette er helt bestemt av grunnsynet og er skjøvet helt til side i nåtidens kommunisme i Europa og Asia. For det kristne budskap har menneskeindividet en høy verdi. Det stilles til ansvar overfor Gud og får av ham i tid og evighet sine kår i samsvar med dets holdning overfor Gud.

Den kristne kirke må hevde klart og uavkortet at det for individet så vel som for samfunnet gis normer hvoretter livet skal leves. Det er disse normer individ og samfunn har å bøye seg for. Det stilles mennesket moralske krav, og menneskelivets holdning skal være bestemt av disse. Det grunnleggende i Guds krav til menneskene er kjærligheten. Normen er Guds kjærlighet til menneskene. I samsvar med denne skal menneskene leve. Fordi Gud har skapt mennesket til åpent, fortrolig samliv med seg, skal også mennesket leve i innbyrdes og fortrolig samfunn med alle andre mennesker. Her er moralske normer som er ubrytelige.

Det kristne budskap hevder frihet og ansvar for individet, men hevder også samtidig menneskesamfunnets store betydning. Det kristne budskap kjenner til spenningen mellom individ og samfunn. Denne spenning skal bestemmes og reguleres av Guds ord og åndskraften fra Gud virksom i de kristnes personlige liv. Individet er ukrenkelig. Til denne ukrenkelighet hører tjeneste for samfunnet.

Mens kommunismen lærer at vold og makt er helt legale midler for å fremme menneskeslektens økonomiske stilling, forkynner det kristne budskap at de eneste brukbare midler er kjærlighet, personlig innsats med offer og forsagelse, ja, til og med lidelse. Her har det kristne budskap den fullkomne og uopp-givelige norm i Jesu Kristi person under hans jordliv.

Kommunismen og kristendommen er uforlikelige motsetninger, fordi grunnanskuelsene er diametralt motsatte. Mellom disse to ideologier — vi kan si religioner — er kompromiss og forstå-

else umulig, fordi det vil bety at den ene part må oppgi sin fundamentale overbevisning. Hvis kommunisten aksepterer det kristne budskap, betyr dette at han må oppgi kommunismen. Likeså må den kristne oppgi kristentroen hvis han aksepterer kommunismen.

Kommunismen bør lære den kristne kirke hvilken betydning menneskets forventning om befrielse av nød og elendighet har. Dette bør føre til en sterkere og renere forkynnelse av forløsningen i Jesus Kristus — at denne forløsning er først og fremst frihet fra opprør mot Gud, frihet fra synd, og at den endelige utfrielse fra all nød ikke hører hjemme innenfor den verden menneskene nå lever i, men i en ny verden skapt av Gud. En sunn og klar eskatologi hører hjemme i kirkens forkynnelse.